

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ВТОР ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ ЗАХАРИЕВ против СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

(Апликација бр. 26760/22)

ПРЕСУДА

Член 6 став 1 (кривичен аспект) • Правично судење • Неуспех на домашните судови да го адресираат аргументот на апликантит поврзан со неговиот наведен имунитет од кривично гонење според Виенската конвенција за дипломатски односи од 1961 година во кривичната постапка, што резултираше со негова осуда

Подготвено од одделот. Не го обврзува Судот.

СТРАЗБУР

5 ноември 2024 година

Оваа пресуда ќе стане конечна под условите утврдени во членот 44 став 2 од Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.

Во случајот Захариев против Северна Македонија,

Европскиот суд за човекови права (втор оддел), заседавајќи во Совет составен од:

Arntfinn Bårdsen, *Претседател*,
Jovan Pavlovski,
Saadet Yüksel,
Lorraine Schombri Orland,
Frédéric Krenc,
Diana Sârcu,
Gediminas Sagatys, *судии*,

и Dorothee von Arnim, *Заменик секретар на одделот*,
имајќи ги предвид:

апликацијата (бр. 26760/22) против Република Северна Македонија поднесена до Судот согласно членот 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи („Конвенцијата“) од бугарска националност, г. Борислав Захариев Захариев („апликантот“), на 27 мај 2022 година;

одлуката да се извести Владата на Северна Македонија („Владата“) за жалбата според членот 6 од Конвенцијата во врска со недостатокот на правично судење и да се прогласи за недопуштен остатокот од апликацијата;

фактот дека бугарската влада не изрази желба да интервенира во овој случај (членот 36 став 1 од Конвенцијата и правилото 44 став 1 (а) од Деловникот на судот);

опсервациите на апликантите;

Расправајќи на нејавна седница на 8 октомври 2024 година,

Ја донесе следната пресуда, која беше усвоена на истиот датум:

ВОВЕД

1. Случајот се однесува на образложението на пресудите на домашните судови при одбивањето на аргументот на апликантот дека уживал имунитет од кривична јурисдикција според Виенската конвенција за дипломатски односи од 1961 година („Виенската конвенција“).

ФАКТИ

2. Апликантот е роден во 1965 година и живее во Софија. Апликантот беше застапуван од г. М. Нејков, адвокат од Пловдив.

3. Владата беше застапувана од страна на нејзиниот агент, г-а Даница Џонова.

4. Фактите на случајот може да се сумираат на следниот начин.

5. Помеѓу 2004 и 2009 година апликантот работел како финансиски директор на телекомуникациска компанија во тужената држава.

6. Од јануари 2007 година, сопругата на апликантот работела како службеник во Бугарскиот културно-информативен центар („Центарот“) во рамките на бугарската амбасада („амбасадата“) во тужената држава.

7. На 24 јануари 2012 година истражен судија отвори истрага против апликантот и друго лице поради сомневање за злоупотреба на службената положба и овластувања и даночно затајување, наводно извршено од страна на апликантот во 2008 година и поврзано со неговата работа во телекомуникациската компанија. На 11 февруари 2013 година јавниот обвинител поднесе обвинителен акт против апликантот.

8. На 13 јуни 2013 година, апликантот и неговиот адвокат го известиле Основниот суд Скопје („основниот суд“) дека апликантот поседува специјална лична карта со која, според меѓународното право, му се доделува апсолутен имунитет од кривично гонење. Тие доставиле копија од таа карта, која била издадена од Министерството за надворешни работи („Министерството“). На таа карта било наведено дека нејзиниот носител ужива имунитет од кривична јурисдикција, апсење или полициски притвор на територијата на тужената држава.

9. Основниот суд закажа десет рочишта помеѓу 16 октомври 2013 и 22 септември 2015 година, од кои повеќето биле одложени. Апликантот бил отсутен на тие рочишта и бил застапуван од адвокат, кој во неколку наврати изјавил дека го советува својот клиент да не присуствува на рочиштата додека судот не одлучи за прашањето за неговиот имунитет.

10. Во меѓувреме, со допис што очигледно го добил основниот суд по 30 април 2014 година, Министерството го известил јавниот обвинител дека апликантот е носител на посебна лична карта поради статусот на неговата сопруга, која била службеничка на Центарот, и дека, според членот 37(2) од Виенската конвенција (види параграф 30 подолу), членовите на семејството на административниот и техничкиот персонал на амбасадата уживале имунитет, кој, сепак, не се однесувал на дела извршени надвор од нивните официјални функции. Во поднесокот од 16 септември 2014 година, апликантот тврдеше дека исклучокот предвиден во членот 37(2) од Виенската конвенција се однесува само на имунитет од граѓанска и управна јурисдикција, а не и имунитет од кривична јурисдикција.

11. На 22 септември 2015 година, основниот суд го осудил апликантот во отсуство. Повикувајќи се, меѓу другото, на писмото на Министерството (параграф 10 погоре) и на членот 37(2) од Виенската конвенција, утврди дека апликантот не уживал имунитет од кривично гонење, бидејќи бил обвинет за кривично дело кое не е поврзано со вршење на службените функции од кои би произлегол таквиот

имунитет.

12. Апликантот поднел жалба, тврдејќи дека основниот суд погрешно го применил членот 37(2) од Виенската конвенција. Тој се повика на пресудата на Меѓународниот суд на правдата во случајот *Arrest Warrant od 11 april 2000 година (Democratic Republic of the Congo v. Belgium)* (ICJ Reports 2002; „случајот *Arrest Warrant*“, види параграф 32 подолу). Апелациониот суд Скопје („апелациониот суд“) ја уважи неговата жалба и го врати случајот на повторно одлучување, меѓу другото, за прашањето за имунитет од кривична јурисдикција.

13. Во повторената постапка, во писмените поднесоци од 31 октомври и 1 декември 2016 година, апликантот повторно се повика на пресудата во случајот *Arrest Warrant*, која, според него, во однос на имунитетот од кривичната јурисдикција, не прави разлика помеѓу дејствија извршени во службено својство и дела извршени во приватно својство. Понатаму, лице кое ужива дипломатски имунитет може да се гони само: (i) во неговата или нејзината земја; (ii) во други земји ако неговата или нејзината земја се откажала од имунитетот; (iii) по престанување на неговите или нејзините службени функции; или (iv) од меѓународен суд. Апликантот изјавил дека ниту еден од овие услови не бил исполнет во неговиот случај.

14. По неколку барања за информации, со писмо од 24 јули 2018 година, Министерството го известил основниот суд дека: (i) во 2007 година на апликантот и на неговата сопруга им биле издадени посебни лични карти; (ii) можеби поради забраната според членот 42 од Виенската конвенција (види параграф 30 подолу) за дипломатски агенти кои се занимаваат со професионални или комерцијални дејности за личен профит, во февруари 2010 година амбасадата побара од Министерството да ја откаже регистрацијата на апликантот како брачен другар на службеник во Центарот; (iii) на 30 јануари 2012 година Министерството повторно му издал на апликантот посебна лична карта, која потоа била продолжена до 30 мај 2014 година; и (iv) на 3 јуни 2014 година амбасадата побарала продолжување на неговата посебна лична карта и на неговата сопруга, но, со оглед на тоа што против апликантот била во тек кривична постапка, само картата на сопругата била продолжена до 31 декември 2015 година. Министерството исто така изјави дека апликантот не може да биде вработен и во исто време да ужива имунитет и привилегии. Во оваа насока, беше потребно тужената држава да склучи билатерален договор со Бугарија, но тоа не се случи.

15. Со писмо од 11 септември 2018 година, апликантот тврдеше дека бил обвинет на 11 февруари 2013 година, кога имал важечка посебна лична карта со која му се дава имунитет од кривично гонење.

16. На 19 март 2019 година, основниот суд ја прекина постапката во однос на кривичното дело даночно затајување бидејќи гонењето

застарело.

17. На 19 ноември 2019 година, основниот суд сослуша претставник од Министерството, кој изјави дека на 14 февруари 2007 година на апликантот му била издадена посебна лична карта, чија важност била продолжена до 15 април 2009 година, а потоа од 20 април 2009 година до 31 декември 2011 година и од 30 јануари 2012 година до 30 мај 2014 година. Апликантот уживал имунитети како член на семејството на административниот и техничкиот персонал на Центарот поврзан со амбасадата, но тој имунитет може да биде укинат по неколку основи, вклучително и кога дипломатски застапник вршел професионална или комерцијална дејност за личен профит, спротивно на членот 42 од Виенската конвенција. Тој, исто така, се повика на членот 31(1)(в) од Виенската конвенција (види параграф 30 подолу) и заклучи дека апликантот не може да се повика на имунитет.

18. Во своите заклучни забелешки, адвокатот на апликантот тврдеше дека членот 42 од Виенската конвенција не предвидува дека на лицето кое има право на имунитет автоматски ќе му биде одземено ако тој или таа се занимава со професионални или комерцијални дејности. Понатаму ги повтори аргументите претходно изнесени (види параграф 13 погоре).

19. На 24 декември 2019 година, основниот суд го осуди апликантот во отсуство за злоупотреба на службена положба и го осуди на пет години затвор. Се повика на писмото на Министерството од 24 јули 2018 година и изјавата на претставникот на Министерството од 19 ноември 2019 година (види параграфи 14 и 17 погоре). Утврди дека членот 42 од Виенската конвенција му забранува на дипломатски агент да врши професионална или комерцијална дејност и дека, според тоа, имунитетот на апликантот престанал во моментот кога тој се вработил во приватна компанија. Понатаму, тој утврди дека апликантот не се повикал на дипломатски имунитет кога била отворена истрагата против него и го прикрил фактот дека тој бил вработен во тужената држава, знаејќи дека со тоа го „изгубил“ својот имунитет. Покрај тоа, амбасадата никогаш не се повикала на имунитет за апликантот и не побарала продолжување на неговата посебна лична карта по 2014 година. Случајот *Arrest Warrant* се однесувал на лице кое уживало имунитет во времето кога било извршено наводното дело, додека имунитетот на апликантот бил укинат поради прекршување на членот 42 од Виенската конвенција во моментот на неговото вработување.

20. Апликантот поднел жалба против пресудата на основниот суд. Тој тврдеше, меѓу другото, дека според Виенската конвенција немало исклучоци од имунитетот од кривичната (наспроти граѓанската и административната) јурисдикција; дека членот 42 од Виенската конвенција не предвидува дека имунитетот на лицето е укинат кога тој

или таа се занимава со професионални или комерцијални дејности; дека Виенската конвенција (членот 32(1) и (2) и член 39(2)) експлицитно го регулирал престанокот на дипломатскиот имунитет; и дека случајот *Arrest Warrant* бил применлив во неговиот случај. Бугарија експлицитно не се откажала од неговиот имунитет. Тој може да се повика на имунитет во која било фаза од постапката. Дури и ако се претпостави дека го изгубил или го откажал имунитетот во моментот на неговото вработување, кога е обвинет (февруари 2013 година), тој не бил вработен и поседувал посебна лична карта со која гарантира имунитет од гонење.

21. На 9 март 2021 година, апелациониот суд ја потврдил осудата на апликантот. Го одобри образложението на основниот суд дека, со оглед на членот 42 од Виенската конвенција, апликантот го изгубил својот имунитет во моментот кога се вработил. На крај, тој заклучи дека, според членот 31(1)(в) од Виенската конвенција, апликантот не може да се потпре на имунитет во однос на кривично дело сторено надвор од службените функции.

22. Апликантот поднел барање за вонредно преиспитување на правосилна пресуда до Врховниот суд. Тој тврдеше дека апелациониот суд не дал никакво образложение во однос на неговиот аргумент дека уживал имунитет во времето кога бил обвинет и дека пониските судови не успеале да утврдат дали посебните лични карти кои му биле издадени по завршувањето на договорот за вработување му доделиле дипломатски имунитет. Освен тоа, пониските судови погрешно го цитирале членот 31 од Виенската конвенција, кој јасно предвидува дека имунитетот од кривичната јурисдикција не подлежи на исклучоци. Тој, исто така, ги повтори своите претходни аргументи (види параграф 20 погоре).

23. На 3 ноември 2021 година, Врховниот суд ја потврди осудата на апликантот и го потврди образложението на пониските судови. Се повика на членовите 41 и 42 од Виенската конвенција. Релевантниот дел од пресудата гласи како што следува:

„Со оглед на ... неспорниот факт дека [апликантот] бил вработен во [телекомуникациската компанија] врз основа на која заработил приход, затоа што постапил спротивно на забраната во членот 42 од [Виенската конвенција], што подразбира дека [го регулирал] својот престој во земјата врз основа на работен однос, пониските судови правилно заклучиле дека [апликантот] го изгубил правото да се повикува на привилегиите и имунитетите што ги уживал до неговото вработување на основа на [статусот на неговата сопруга]. [Апликантот] не се повика на дипломатски имунитет пред истражниот судија, знаејќи дека неговиот статус во земјата бил поинаку регулиран.

Овој суд смета дека, во конкретниот случај, не постојат околности што го спречуваат кривичното гонење [на апликантот], кој, според [Министерството], не ужива имунитет од кривично гонење [во тужената држава] во која го загубил имунитетот и соодветните привилегии поради прекршување на одредбите од

[Виенската конвенција].“

РЕЛЕВАНТНА ПРАВНА РАМКА И ПРАКСА

I. ДОМАШНО ЗАКОНОДАВСТВО

A. Уставот од 1991 година

24. Членот 118 предвидува дека меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да бидат изменети со закон.

B. Закон за судовите (Службен весник бр. 58/06, со дополнителни измени)

25. Членот 2 предвидува домашните судови да одлучуваат врз основа на Уставот, законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот.

26. Според членот 18, ако судот смета дека примената на закон во конкретен случај е во спротивност со меѓународен договор ратификуван во согласност со Уставот, тој ќе го примени меѓународниот договор доколку тој договор е директно применлив.

B. Закон за кривичната постапка од 1997 година (Службен весник бр. 15/97, со дополнителни измени)

27. Членот 137 од Законот за кривична постапка од 1997 година, применлив за случајот на апликантот, предвидувал дека гонењето на лицата кои уживале имунитет било регулирано со правилата на меѓународното право. Во случај на сомневање дали постапката се однесувала на такви лица, судот ќе побара објаснение од Министерството за надворешни работи.

28. Други одредби релевантни за овој случај се опишани во случајот *Mamudovski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia* ((одлука), бр. 49619/06, 10 март 2009 година).

29. Според членот 392(1)(7), предмет може да се повтори доколку Судот донел правосилна пресуда со која утврдил повреда на човековите права или слободи. Истата одредба е содржана во членот 449(6) од новиот Закон за кривична постапка, кој стана применлив по 1 декември 2013 година.

II. МЕЃУНАРОДНО ПРАВО И ПРАКСА

A. Виенска конвенција за дипломатски односи од 1961 година

(„Виенската конвенција“)

30. Релевантните делови од Виенската конвенција која беше донесена на 14 април 1961 година и која тужената држава ѝ пристапи на 18 август 1993 година, гласат како што следува:

„Државите членки на оваа Конвенција,

...

Потврдуваат дека правилата на обичајното меѓународно право треба да продолжат да управуваат со прашања кои не се изрично регулирани со одредбите на оваа Конвенција,

...“

Член 1

„За целите на оваа Конвенција, следните изрази ги имаат значењата што им се доделени подолу:

...

(д) „дипломатски агент“ е шеф на мисија или член на дипломатскиот персонал на мисијата;

(f) „членови на административниот и техничкиот персонал“ се членови на персоналот на мисијата вработени во административната и техничката служба на мисијата;

...“

Член 31

“1. Дипломатскиот агент ужива имунитет од кривична јурисдикција на државата на прием. Тој, исто така, ужива имунитет од неговата граѓанска и административна јурисдикција, освен во случај на:

...

(в) тужба која се однесува на било која професионална или комерцијална активност што ја врши дипломатскиот агент во државата на прием надвор од неговите службени функции.

...

4. Имуитетот на дипломатскиот агент од јурисдикцијата на државата на прием не го ослободува од јурисдикцијата на државата испраќач“.

Член 32

„1. Имуитетот од јурисдикција на дипломатските агенти и на лицата кои уживаат имунитет според членот 37 може да биде укинат од страна на државата испраќач.

2. Откажувањето мора секогаш да биде изразено.

...“

Член 37

ПРЕСУДА ЗАХАРИЕВ ПРОТИВ СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

„1. Членовите на семејството на дипломатскиот агент што е дел од неговото домаќинство, доколку не се државјани на државата на прием, ги уживаат привилегиите и имунитетите наведени во членовите од 29 до 36.

2. Членовите на административниот и техничкиот персонал на мисијата, заедно со членовите на нивните семејства кои се дел од нивните домаќинства, доколку не се државјани на државата на прием или немаат постојано живеалиште во неа, ги уживаат привилегиите и имунитетите наведени во членовите од 29 до 35, освен што имунитетот од граѓанска и административна јурисдикција на државата на прием, наведен во став 1 од член 31, нема да се прошири на дејствија извршени надвор од нивните должности. Тие, исто така, ќе ги уживаат привилегиите наведени во членот 36, став 1, во однос на членовите внесени во моментот на првото поставување.

...“

Член 39

”...“

2. Кога функциите на лицето кое ужива привилегии и имунитети ќе завршат, таквите привилегии и имунитети вообичаено престануваат во моментот кога тој ја напушта земјата или по истекот на разумен рок во кој тоа ќе го стори, но ќе опстојат до тоа време, дури и во случај на вооружен конфликт. Меѓутоа, во однос на дејствијата извршени од такво лице при вршењето на неговите функции како член на мисијата, имунитетот ќе продолжи да опстојува.

...“

Член 41

„1. Ненавлегувајќи во нивните привилегии и имунитети, должност на сите лица кои ги уживаат тие привилегии и имунитети е да ги почитуваат законите и прописите на државата на прием. Тие исто така имаат должност да не се мешаат во внатрешните работи на таа држава.

...“

Член 42

„Дипломатскиот агент во државата на прием нема да практикува каква било професионална или комерцијална дејност за личен профит“.

Б. Препорака (87)2 на Советот на Европа која содржи модел на договор за да им се овозможи на членовите на семејството кои се дел од домаќинството на член на дипломатска мисија или конзуларно претставништво да се вклучат во профитабилна професија

31. Моделот на договор за да им се овозможи на членовите на семејството на дипломатскиот или конзуларниот персонал да се вклучат во профитабилна професија, додадена на Препораката донесена од Комитетот на министри на Советот на Европа на 12 февруари 1987 година (Комитет на министри/Препорака(1987)2) обезбедува, колку што е релевантно, како што следува:

“4. *Кривичен имунитет*

Во случај на членови на семејството кои уживаат имунитет од кривичната

ПРЕСУДА ЗАХАРИЕВ ПРОТИВ СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

јурисдикција на државата на прием во согласност со Виенската конвенција за дипломатски односи или според кој било друг применлив меѓународен инструмент:

а. *Алтернатива 1*: одредбите во врска со имунитетот од кривичната јурисдикција на државата на прием продолжуваат да се применуваат во однос на кое било дело извршено во текот на профитабилната професија. Меѓутоа, државата испраќач сериозно ќе размисли за одземање на имунитетот на членот на засегнатото семејство од кривичната јурисдикција на државата примател.

Алтернатива 2: државата испраќач се откажува од имунитетот на членот на засегнатото семејство од кривичната јурисдикција на државата на прием во однос на кое било дело извршено во текот на профитабилната професија, освен во посебни случаи кога државата испраќач смета дека таквото откажувањето може да биде спротивно на нејзините интереси.

б. Државата испраќач сериозно ќе размисли за одземање на имунитетот на членот на семејството од извршување на казната“.

В. Релевантна законодавна практика

32. Во случајот *Arrest Warrant od 11 april 2000 година (Democratic Republic of the Congo v. Belgium)*, ICJ Reports 2002; „the Arrest Warrant case“, Меѓународниот суд на правдата (МСП) се осврнa на имунитетот од кривична јурисдикција, според меѓународното обичајно право, на министерот за надворешни работи на Демократска Република Конго за тешки прекршувања на Женевските конвенции и злосторства против човештвото. Пресудата е сумирана во *Jones and Others v. the United Kingdom* (бр. 34356/06 и 40528/06, § 83 ЕКЧП 2014). Дополнително, релевантни се следните делови:

„61. [И]мунитетите што ги ужива според меѓународното право актуелен или поранешен министер за надворешни работи не претставуваат пречка за кривично гонење во одредени околности.

Прво, таквите лица не уживаат кривичен имунитет според меѓународното право во нивните земји, и затоа може да им се суди од судовите на тие земји во согласност со релевантните правила на домашното законодавство.

Второ, тие ќе престанат да уживаат имунитет од странска јурисдикција доколку државата што ја претставуваат или ја претставувале одлучи да се откаже од тој имунитет.

Трето, откако едно лице ќе престане да ја извршува функцијата министер за надворешни работи, тој или таа повеќе нема да ги ужива сите имунитети дадени со меѓународното законодавство во други држави. Под услов да има јурисдикција според меѓународното право, судот на една држава може да му суди на поранешен министер за надворешни работи на друга држава во однос на дела извршени пред или последователно на неговиот или нејзиниот период на функција, како и во однос на дела извршени во текот на тој период на функција во приватно својство.

Четврто, актуелен или поранешен министер за надворешни работи може да биде предмет на кривична постапка пред одредени меѓународни кривични судови, каде што тие имаат јурисдикција.“

ПРАВО

I. ОПФАТ НА СЛУЧАЈОТ

33. Во својот одговор на произнесувањето на Владата, апликантот покрена жалбени наводи според членот 6 став 3 (г) и членот 10 од Конвенцијата, тврдејќи дека основниот суд, наводно, делумно ја запишал во преписот на сослушувањето содржината на писмо од Министерството и одби да дозволи одредени прашања да им бидат поставени на сведоците на судењето.

34. Судот забележува дека овие жалбени наводи не биле вклучени во апликациониот формулар поднесен до Судот на 27 мај 2022 година, ниту пак се елаборат на жалбените наводи покренати во него, за кој Владата била известена. Во своите опсервации, апликантот не образложи дали имал намера да ги покрене како нови жалбени наводи според Конвенцијата, ниту пак доставил какви било документи кои покажуваат дека ги покренал пред домашните органи. Судот заклучува дека овие жалбени наводи не спаѓаат во опсегот на оваа апликација и затоа не можат да бидат разгледани (види *Ispiryán v. Lithuania*, бр. 11643/20, §§ 56-57, 27 јуни 2023 година, со дополнителни упатувања).

II. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 6 СТАВ 1 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

35. Апликантот се жалеше дека бил кривично гонет и покрај неговиот имунитет од кривична јурисдикција кога обвинението било поднесено, спротивно на одредбите од Виенската конвенција, и дека домашните судови не обезбедиле соодветно образложение во однос на неговите аргументи. Тој се повика на членот 6 од Конвенцијата, чијшто релевантен дел гласи како што следува:

„Во определување на ... која било кривична пријава против него, секој има право на правично ... судење ... од ... суд ...

A. Допуштеност

36. Владата тврдеше дека апликантот, кој бил осуден на затворска казна со правосилна пресуда на апелациониот суд од 9 март 2021 година (види параграф 21 погоре), не требало да го чека исходот од постапката по неговото барање за вонредно преиспитување пред Врховниот суд. Поради тоа, неговата жалба до Судот била поднесена надвор од рокот од шест месеци.

37. Апликантот не го коментираше приговорот на Владата.

38. Судот забележува дека апликантот бил осуден на затворска казна (види параграф 19 погоре). Затоа му било достапно барањето за вонредно преиспитување (види *Mamudovski* цитиран погоре). Врховниот суд можел да се осврне на аргументите изнесени од него и имал овластување делумно или целосно да ја укине одлуката на

пониските судови или самиот да одлучи за случајот. Затоа, барањето за вонредно преиспитување беше ефикасен правен лек за целите на жалбените наводи на апликантот (*ibid.*, и, *mutatis mutandis*, *Taleski v. North Macedonia* (одлука), бр. 77796/17 и пет други апликации, § 102, 24 јануари 2023 година). Затоа, апликацијата не може да се одбие поради непочитување на рокот од шест месеци.

39. Според тоа, Судот го отфрла приговорот за недопуштеност на Владата. Понатаму, тој смета дека оваа жалба не е ниту очигледно неоснована ниту недопуштена по која било друга основа наведена во членот 35 од Конвенцијата. Затоа мора да се прогласи за допуштена.

Б. Основаност

1. Произнесување на странките

40. Апликантот се жалеше дека бил кривично гонет и покрај неговиот имунитет од кривична јурисдикција, спротивно на одредбите од Виенската конвенција. Исклучокот од имунитетот според членот 37(2) од Виенската конвенција се однесувал само на имунитетот од граѓанска и административна јурисдикција. Неговиот имунитет можел да биде симнат само од „државата испраќач“ (Бугарија) и таквото откажување морало да биде експлицитно. Бидејќи ниту тој ниту неговата сопруга не биле „дипломатски агенти“, членот 42 од Виенската конвенција не се применувал за нив. Судовите не дале соодветно образложение во однос на неговите аргументи и неправилно му го одзеле имунитетот.

41. Владата изјави дека имунитетот на апликантот престанал поради фактот што тој бил ангажиран во комерцијална дејност, спротивно на членот 42 од Виенската конвенција. Уживањето на имунитетот доделен со посебната лична карта било некомпатибилно со економската корист поврзана со вработувањето на апликантот. Покрај тоа, апликантот не уживал други привилегии според Виенската конвенција; на пример, тој плаќал данок на доход. Апликантот не го почитувал правото на тужената држава, обврска утврдена во членот 41 од Виенската конвенција. Тој не уживал имунитет во времето кога било отворена истрагата против него или кога бил осуден. Тужената држава и Бугарија немале склучено билатерален договор со кој се регулира вработувањето на сопружниците на вработените во бугарската амбасада во тужената држава. Апликантот никогаш не го покренал пред домашните судови аргументот дека членот 42 од Виенската конвенција не се применува на него бидејќи тој не бил „дипломатски агент“. Националните судови дале доволно и валидни причини за одбивањето на аргументите на апликантот и правилно ја примениле Виенската конвенција.

2. Оцена на Судот

42. Судот повторува дека првенствено е на националните органи, особено на судовите, да го толкуваат и применуваат домашното право. Ова исто така важи и кога домашното право се однесува на правилата на општото меѓународно право или меѓународните договори (види *Markovic and Others v. Italy* [GC], бр. 1398/03, § 108, ЕСЧП 2006-XIV; и *Mont Blanc Trading Ltd and Antares Titanium Trading Ltd v. Ukraine*, бр. 11161/08, § 93, 14 јануари 2021 година). Судот не е во надлежност да се занимава со наводните грешки на правото или фактите направени од националните судови освен ако, и во границите на прекршувањата на правата и слободите заштитени со Конвенцијата, на пример кога, во исклучителни случаи, таквите грешки може да се каже дека претставуваат „неправичност“ некомпатибилна со членот 6 од Конвенцијата (види *Moreira Ferreira v. Portugal (бр. 2)* [GC], бр. 19867/12, § 83, 11 јули 2017 година). Домашната судска одлука не може да се квалификува како произволна до степен да ја наруши правичноста на постапката, освен ако не се наведени причини за тоа или ако наведените причини се засноваат на очигледна фактичка или правна грешка направена од домашниот суд, што резултира со „невозможување на правдата“ (ibid., § 85, и *Yüksel Yalçınkaya v. Türkiye* [GC], бр. 15669/20, § 304, 26 септември 2023 година).

43. Степенот до кој се применува должноста на домашните судови да дадат образложение може да варира во зависност од природата на одлуката и мора да се утврди во однос на околностите на случајот. Без да се бара детален одговор на секој аргумент изнесен од подносителот на жалбата, оваа обврска претпоставува дека странките во судската постапка може да очекуваат да добијат конкретен и експлицитен одговор на аргументите кои се одлучувачки за исходот на тие постапки (види *Moreira Ferreira*, цитирана погоре, § 84). Понатамошна функција на образложената одлука е да им покаже на странките дека се сослушани. Само со давање образложена одлука може да има јавна контрола на спроведувањето на правдата (види *Paixão Moreira Sá Fernandes v. Portugal*, бр. 78108/14, § 71, 25 февруари 2020 година).

44. Судот исто така нагласува дека неговата единствена задача е да ја примени Конвенцијата и дека затоа, во конкретниот случај, нема надлежност да одлучува за имунитетот на апликантот како таков (види *Aydın Sefa Akay v. Türkiye*, бр. 59/17, § 119, 23 април 2024 година).

45. Судот ќе продолжи да оценува дали, при одлучувањето за случајот на апликантот и примената на релевантните одредби од Виенската конвенција, домашните судови ги почитувале барањата од членот 6 став 1 од Конвенцијата и, особено, дали нивното образложение за ова точка била во согласност со стандардите на Конвенцијата (спореди *Spasov v. Romania*, по. 27122/14, § 91, 6 декември 2022 година).

46. Неспорно е меѓу странките во конкретниот случај дека сопругата на апликантот била вработена во Бугарскиот културно-информативен

центар приклучен на бугарската амбасада. Исто така, се чини дека е прифатено од страните дека таа се смета за член на административниот и техничкиот персонал на амбасадата. Понатаму, како што утврдиле домашните органи, на 14 февруари 2007 година на апликантот му била издадена посебна лична карта, со важност до 15 април 2009 година, а потоа и од 20 април 2009 година до 31 декември 2011 година и од 30 јануари 2012 година до 30 мај 2014 година, која експлицитно тврдеше дека ужива имунитет од кривичната јурисдикција на домашните судови (види параграфи 8, 14, 17 и 19 погоре).

47. На 11 февруари 2013 година, апликантот беше обвинет. Домашните судови на три нивоа на надлежност потоа го осудија, и покрај тоа што константно и постојано се повикувал на имунитет од кривично гонење. Притоа, судовите утврдија дека му престанал имунитетот затоа што тој се занимавал со комерцијални дејства, спротивно на членот 42 од Виенската конвенција, кој му забранува на дипломатскиот агент да практикува во државата на прием каква било професионална или комерцијална дејност за личен профит (види параграфи 19, 21, 23 и 28 погоре).

48. Како што тврди Владата, апликантот не го покренал пред домашните судови аргументот дека тој не бил „дипломатски агент“ во смисла на Виенската конвенција и дека затоа членот 42 не се применувал на него (види параграфи 20, 22 и 41). Судот забележува дека Виенската конвенција е дел од домашниот правен поредок и е директно применлива во тужената држава (види параграфи 24 и 25 погоре, и, *mutatis mutandis*, анализата во *Taleski*, цитирана погоре, §§ 41, 43-44 и 101; спореди, во контекст на применливоста на правото на Европската унија, *Spasov*, цитиран погоре, § 93). Како и да е, имајќи предвид дека апликантот го покренал овој конкретен аргумент за прв пат пред Судот (види параграф 40 погоре), Судот не може да најде вина кај домашните судови што не обезбедиле соодветно образложение во однос на истиот.

49. Меѓутоа, апликантот постојано го покренувал аргументот дека членот 42 од Виенската конвенција изрично не предвидува престанок на дипломатскиот имунитет во случај на повреда на таа одредба, и дека Виенската конвенција изречно го регулира престанокот на имунитетот, професионални и комерцијални дејности не се основа за таков прекин. Сепак, домашните судови изрично не го разгледа со овој аргумент. Тие не се повикаа на ниту една одредба од Виенската конвенција или на кој било друг документ, ниту на примери на меѓународна или домашна судска пракса, ниту пак дадоа правно образложение за тоа како дошле до заклучок дека апликантот го изгубил имунитетот во моментот кога се вработил (спореди *Tripković v. Montenegro*, би. 80104/13, § 46, 7 ноември 2017 година, во контекст на граѓанска постапка).

50. Според тоа, Судот смета дека, со тоа што не го разгледал

аргументот на апликантот дека неговиот имунитет не може да биде укинат поради тоа што тој се занимавал со професионални и комерцијални дејности за личен профит, домашните судови не ги исполниле своите обврски според членот 6 став 1 од Конвенцијата (види *Nechiporuk and Yonkalo v. Ukraine*, бр. 42310/04, § 280, 21 април 2011 година). Во врска со ова, тој забележува дека иако имунитетот од кривична јурисдикција на членовите на семејството на дипломатскиот персонал можел дополнително да се регулира со билатерален договор меѓу тужената држава и Бугарија, од Владата беше потврдено дека таков договор не бил склучен.

51. Осврнувајќи се на аргументот на Владата дека апликантот немал имунитет од кривично гонење во времето кога бил осуден, Судот забележува дека важноста на посебната лична карта на апликантот не била продолжена по 30 мај 2014 година, а кривичната постапка против него конечно беше завршена во ноември 2021 година. Дополнително, основата на која тој тврдеше дека добил имунитет од гонење (вработувањето на неговата сопруга во Центарот) престанала да постои во декември 2015 година (види параграф 14 погоре). Пресудата на МСП во случајот *Arrest Warrant* (параграф 32 погоре) укажува дека едно лице повеќе нема да ужива имунитет откако ќе престанат да постојат официјалните функции кои служеле како основа на тој имунитет. Сепак, Судот повторува дека не е негова задача да одлучува за имунитетот на апликантот, туку да процени дали образложението на домашните судови е во согласност со барањата од членот 6 (види параграф 44 погоре). Во врска со ова, тој забележува дека домашните судови не се повикале на фактот дека наводната основа за имунитетот на апликантот престанала да постои додека траела кривичната постапка против него. Судот, исто така, смета дека е вредно да се забележи дека апликантот се повикал на имунитет во кривичната постапка која започнала во јуни 2013 година, речиси една година пред да му истече специјалната лична карта и една и пол година пред да заврши работниот однос на неговата сопруга во Центарот. Судот е загрижен дека долготрајното одлучување од страна на домашните судови додека не заврши основата за имунитетот на едно лице може *de facto* да ја направи залудна заштитата што му е дадена врз основа на тој имунитет (спореди, во контекст на членот 5 од Конвенција, *Aydın Sefa Akay*, цитиран погоре, § 116).

52. Со оглед на горенаведеното (види параграф 50 погоре *ab initio*), Судот утврди дека има повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата.

III. ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

53. Членот 41 од Конвенцијата предвидува:

„Доколку Судот утврди дека има повреда на Конвенцијата или нејзините протоколи, и ако внатрешното право на засегнатата висока договорна страна

ПРЕСУДА ЗАХАРИЕВ ПРОТИВ СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

дозволува да се изврши само делумна репарација, Судот, доколку е потребно, дозволува правично обесштетување на оштетена страна.“

A. Штета

54. Апликантот бараше неодреден износ во однос на нематеријална штета.

55. Владата го оспори тоа тврдење како неосновано и неповрзано со наводната повреда.

56. Судот смета дека, во конкретните околности на овој случај, наоѓањето повреда само по себе претставува доволна правична сатисфакција.

B. Трошоци и расходи

57. Апликантот исто така бараше 2.000 евра за трошоци, без да прецизира дали побарувањето се однесува на трошоците направени во постапката пред домашните судови или оние пред Судот.

58. Владата го оспори барањето како неосновано.

59. Според судската практика на Судот, апликантот има право на надомест на трошоците само доколку се покаже дека тие биле навистина и нужно настанати и се разумни во однос на износот. Во конкретниот случај, Судот забележува дека апликантот не успеал да го потврди своето барање со какви било документи. Затоа го одбива во целост.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ СУДОТ ЕДНОГЛАСНО,

1. *Ja прогласува* апликацијата за допуштена;
2. *Смета* дека имало повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата;
3. *Смета* дека утврдувањето на повреда претставува само по себе доволно правично обесштетување за каква било нематеријална штета претрпена од апликантот;
4. *Го отфрла* барањето на апликантот за правично обесштетување.

Изготвено на англиски јазик, и објавено во писмена форма на 5 ноември 2024 година, согласно правилото 77 ставови 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Dorothee von Arnim
Заменик секретар

Arnfinn Bårdsen
Претседател